

Csaba László: Meg lehetne növelni az álláskeresői járadék időtartamát

novekedes.hu | 2020.07.16

A nyugat-európainál kisebb visszaesésre, de lassabb helyreállásra számít itthon Csaba László akadémikus, aki szerint az álláskeresői járadékot a jelenlegi 3 hónapról 9 hónapra fel lehetne emelni. Az uniós mentőcsomaggal kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy nem látja a 750 milliárd euró forrását, közös adósságvállalásra sem volt még példa, de egy csomagra mindenképp szükség van, "mert a 24. órában vagyunk".

A magyar gazdaság idei kilátásaival kapcsolatban több, egymástól jelentősen eltérő prognózi látott eddig napvilágot, legutolsó az EU előrejelzése volt. Milyennek tartja ezt?

A Bizottság szokása szerint az események mögött jár: bár július van, a nyári gazdasági előrejelzés hangulata inkább az április végi, májusi állapotnak felel meg. Ha az idei 12 hónapot tekintjük alapnak, akkor világos, hogy jelentős visszaesés várható Nyugat-Európában, mindenekelőtt az Egyesült Királyságban, Franciaországban és Németországban. A közép-európai térségben a visszaesés jóval kisebb lesz.

Nálunk is lesz visszaesés, de nem lesz drámai – látható, hogy az első két negyedév adatai nem olyan rosszak, és a szolgáltató szektor is sokkal hamarabb tér magához, mint ahogy gondolnánk. A Darvas Zsolt kollégám által prognosztizált 10 százalékos visszaesésnek sem látom esélyét: az első negyedévi növekedés mellett ez elképzelhetetlen.

Ami szabad szemmel látható, mivel adatok még annyira nem állnak rendelkezésre, hogy a szolgáltatások – nemcsak az idegenforgalom, hanem például az egészségügy is – lassacskán visszatér a maga pályájára. A gazdasági fellendülést leíró V-alakú görbe, amiről az MNB beszél a derűlátóbb változat, én inkább U-alakú fellendülésre számítanék ebben a térségben – kisebb visszaesésre, és lassabb helyreállásra, ami abból akad, hogy egy sor tevékenységet nem lehet folytatni, mert a válság a kisebbeket, a tőkeszegényeket, a határon lévőket tizedeli meg leginkább.

És akkor még is nem említettük, hogy mi történik, ha a lazításra előbb kerül sor, mint ahogy a vírus elmúlna, ahogy az Egyesült Államokban. Ennek a megbetegedéseken túl egy sor hátrányos hatása van, a liberalizáló intézkedések visszavonása mindenképp károsan hat a gazdaságra.

(Fotó: Kóvári Péter)

A kormányzat rácáfolva arra, amit mondtak róla, és amit magáról mondott, egy meglehetősen lendületes költségvetési ösztönző programot indított el. Jelenleg a tervezett hiány ötszöröse (8 százalék) állt elő 5 hónap alatt. Ez alátámasztja, hogy a korábban is expanzív költségvetési politika még expanzívabb lett. Ezzel azonban semmi gond nincs, az uniós szabályozás szerint is van tér költségvetési lazításra visszaesés esetén.

Mekkora visszaesést vár idén Magyarországon?

Az uniós 7 százalékos visszaesést Magyarországra vetítve nagyon borúlátónak tartom. Az unió egészére vonatkoztatva „kijöhet”, ám például Dél-Európában időközben beindult a turizmus, ami nem ér véget nyáron, augusztus közepén – Görögországba például évtizedek óta ősszel is utaznak skandináv nyugdíjasok.

A turizmusnak és a hozzá kapcsolódó mozzanatoknak lesz válságcsökkentő hatása. A jövedelempótlás pedig - azokban az országokban, ahol működik - szintén válságtompító hatással bír, mert fenntartja a fogyasztást.

Az elemzői konszenzussal összhangban 5 százalékos vagy azt valamivel meghaladó visszaesésre számítok, és ennek megfelelően 5 százalékos államháztartási hiányra, és mindenképpen egyszámjegyű, legfeljebb 6-7 százalékos munkanélküliségre.

Ez utóbbinál persze figyelembe kell vennünk, hogy a munkából kiesők jelentős része inaktív lesz, vagyis nem jelennek meg munkanélküliségi statisztikában – tehát a valós egyensúlytalanság a fent említetttnél nagyobb.

Hogyan értékeli a kormány gazdaságélénkítő intézkedéseit?

A kormány elég erőteljesen folytatta tovább a beruházásokat és ezek támogatását uniós és hazai forrásokból. Ez a klasszikus válságellenes politika egyik része. A történet másik része az átcsoportosítások, és van egy harmadik elem: a munkahelyvédelmi intézkedések. Ennek mértékén el lehet vitatkozni, hogy elegendő-e – véleményem szerint az álláskeresési járadék 3-ról 9-hónapra történő növelése azért beleférne.

Azt, hogy nem bocsátottak el embereket, értékelni kell. Az álláshelyek megtartása mindig is kormányzati prioritás volt, ugyanis aki állásban marad, az keres, és fogyasztani fog. Mindezek hatására mintha éledezne a piac: az építőipar összeroppanása, amitől az ágazat vezetői tartottak, sem következett be. Összefoglalva úgy látom, hogy a kormányzat élénkítő politikát folytat. A kormányzati fogyasztás sem esett vissza, ami szintén fontos, a régi válságoknál ugyanis az állam magán kezdte a takarékoskodást, ma azonban az állami kiadások üteme változatlan, ami szintén egy stabilizáló tényező.

Mit gondol az átcsoportosításokról?

Az átcsoportosításoknak mindenképpen van jelentősége, hiszen például amit egészségügyre elköltöttek, az el lett fogyasztva, nem stadiont építettek belőle. Nem gondolom – ahogy a Költségvetési Tanács volt tagja, Oblath Gábor egy hosszabb elemzésben kifejtette – hogy ha nincs pótlólagos kereslet teremtés, akkor a kormányzat nem élénkíti a gazdaságot. Az

átcsoportosításoknak van gazdaságélénkítő és fogyasztást ösztönző hatása. A fiskális politika az elmúlt években is expanzív volt, ennek fokozása a gazdaság túlfűtöttségéhez vezetne. Egyetértek azzal a gondolattal, amit a Pénzügyminisztérium is képvisel, hogy lehetőleg belső átcsoportosítással, nem többletköltekezéssel kell a válság ellen fellépni. A törekvések ellenére láthatólag megtörtént a kiköltekezés, a költségvetési hiány a 3 százaléknál lényegesen nagyobb.

Hogyan értékeli az uniós mentőcsomag tervezetet?

Az mindenképpen igaz, hogy a 750 milliárd eurós pótalapot és a hétéves költségvetést együtt kell kezelni. Nincs meg a 750 milliárdnak sem a magyarázata, de főleg a forrása. Az összeg egy része külön saját forrásokból jönne. Kérdés, hogy a Bizottságnak van-e erre hatásköre – Karlsruhe (a német alkotmánybíróság - a szerk.) szerint, és aki olvasta az Európai Unióról szóló szerződést, nincsen.

Ideális esetben az egészről kellene mielőbb megállapodni, a 24. órában vagyunk e tekintetben.

Úgy látom, hogy az előterjesztésben megfogalmazott intézkedések, és az, hogy a Bizottságnak joga lenne saját forrásokat előteremteni például karbonadó és egyéb forrásokból, jelentős újítás.

Szintén újdonság, hogy közös adósságkibocsátásra kerülne sor, ezt az unióról szóló egyezmény jelenleg nem teszi lehetővé.

A tervezet jogi oldaláról is lehetne tárgyalni, ám amit fontosnak tartok, hogy a tagállamok között nincs egyetértés azon túl, hogy szükség van költségvetésre.

A mentőcsomag mértékéről sem egyezik a tagállamok álláspontja. A 750 milliárdos összeg egyelőre csak egy számítási anyag, ami abszolút nincs kőbe vésve. A négy fukar tagállam mellett, a finnek, a szlovákok, a balti államok sem lelkesednek sem a közös adósságvállalásért, sem az összegért, ami jóval nagyobb a korábban kalkuláltnál. Nem lehet tudni azt sem, hogy milyen mechanizmussal, vagyis hogy ki, mire és milyen feltételek mellett részesedne ebből az összegből.

(Fotó: Kővári Péter)

Hogy két példát említsek, Olaszország szerint az összeg kevés, többet kellene a válságkezelésre fordítani, ám gyakorlatilag feltételek szabása nélkül. Az osztrák álláspont ezzel szemben az, hogy szükség van feltételekre, például a jogállamiság kérdéséhez kötnék a pénzkifizetést. Az Országgyűlés a napokban megszavazta, hogy a jogállamiság nem vizsgálható, külön feltételt szabott a tárgyaláshoz. Ha meglesz az eredmény, akkor utána az egyezséget kell majd ratifikálniuk. A tagállamok jelentős része vallja az osztrák nézetet. Az EU-ban azonban az ördög a részletekben rejlik.

Nem mindegy, hogy az alapot a Bizottság adminisztrálja, vagyis technikai alapon leállíthatja Magyarországon a kohéziós fizetéseket, ha szabálytalanságot állapít meg például az Állami Számvevőszék vagy az ügyészség függetlenségét illetően, vagy ha az alapról a Tanács dönt, minősített többséggel, vagyis az egyes tagállamok miniszterei egymást között megállapodnak a részletekről. Elemzőkkel szemben, akik már kiszámolták, hogy az országnak durván hány milliárd euró járna az alapból én úgy látom, Magyarországnak nem jár [automatikusan] semmi. Minden attól függ, hogy az előbb említett pontokban milyen döntés születik.